

اهمیت و آثار

محمد مهدی فجری

به سوی کهنگی و زوال می روند و تنها موجود باقی و ابدی، ذات پاک الهی است.

اهمیت بسم الله

نقش و اهمیت شروع هر کار با نام پروردگار تا آنجا است که رسول خدا ﷺ می فرماید: «قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَا يُذَكَّرُ بِسْمِ اللَّهِ فِيهِ فَهُوَ أَتَمُّ»^۱ خداوند متعال

میان همه مردم جهان، رسم است که هر کار مهم و پرارزشی را به نام بزرگی از بزرگان آغاز می کنند، و نخستین کلنگ هر مؤسسه ارزنده‌ای را به نام کسی بر زمین می زنند که به او علاقه دارند؛ یعنی آن کار را از آغاز با شخصیت مورد نظر ارتباط می دهند. انبیای الهی به انسانهای موحد این گونه تعلیم داده‌اند که برای پاینده بودن یک برنامه و جاوید ماندن یک تشکیلات، لازم است آن را به موجود پایدار و جاویدانی ارتباط دهیم؛ موجودی که فنا در ذات او راه ندارد؛ زیرا همه موجودات این جهان

۱. تفسیر الإمام العسکری، امام حسن عسکری علیه السلام، انتشارات مدرسه امام مهدی علیه السلام، قم، ۱۴۰۹ ق، ص ۲۵.

می‌فرماید: هر کار مهمی که در آن «بسم الله» ذکر نشود، بی‌فرجام است.»
 سرآغاز هر نام، نام خداست
 که بی‌نام او نامه یکسر خطاست
 پایداری و بقای عمل، بسته به
 ارتباطی است که با خدا دارد؛ از اینرو
 خداوند بزرگ در نخستین آیات قرآن
 بر پیامبر رحمت، دستور می‌دهد که
 تبلیغ اسلام را با نام خدا شروع کند:
 ﴿اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ﴾^۱

حضرت نوح علیه السلام در آن طوفان
 سخت و عجیب، هنگام سوار شدن
 بر کشتی و حرکت روی امواج
 کوه‌بیکر آب که هر لحظه با خطرهای
 فراوانی روبه‌رو بود، برای رسیدن به
 سرمنزل مقصود و پیروزی بر
 مشکلات، به یاران خود دستور
 می‌دهد که هنگام حرکت و توقف
 کشتی، «بِسْمِ اللَّهِ» بگویند: ﴿وَقَالَ
 ارْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللَّهِ مَجْرَاهَا وَ
 مُرْسَاهَا﴾^۲ «و گفت در کشتی سوار

شوید. «بسم الله»، معبر و محل عبور و
 [موجب] متوقف شدنش است.»
 سرانجام، آنها این سفر پر مخاطره را
 با پیروزی، پشت سر گذاشتند و با
 سلامت و برکت از کشتی پیاده شدند.

همچنین سلیمان نبی علیه السلام در
 نامه‌ای به ملکه سبا، سرآغاز آن را
 «بِسْمِ اللَّهِ» قرار می‌دهد: ﴿إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ
 وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾^۳ «این
 نامه از سلیمان است و چنین است: به
 نام خداوند بخشنده مهربان.»
 مرد دانا سخن ادا نکند

تا به نام حق، ابتدا نکند
 طبق همین اصل، تمام سوره‌های
 قرآن با بسم الله آغاز می‌شود تا هدف
 اصلی که همان هدایت و سوق بشر
 به سعادت است از آغاز تا انجام با
 پیروزی قرین باشد.

اهمیت شروع هر کاری با اسم
 جلاله و آشنا نبودن بسیاری از مردم
 با این مسئله، باعث شد تا در این

۱. علق/۱.

۲. هود/ ۴۱.

۳. نمل/ ۳۰.

مقاله مختصری از بیانات ائمه اطهار علیهم السلام را به رشته تحریر درآوریم. امید آنکه ره‌گشای کارها و گره‌گشای مشکلات زندگی باشد.

اول، بسم الله

در باب علت انتخاب «بسم الله الرحمن الرحیم» برای آغاز هر کار، می‌توان به چند مورد اشاره کرد:

۱. الله، جامع‌ترین نام

جمله «بسم الله»، حاوی کلمه «الله» است که جامع‌ترین نامهای خدا می‌باشد؛ زیرا بررسی اسامی خدا در قرآن مجید و یا سایر منابع اسلامی نشان می‌دهد که هر کدام از آنها یک بخش خاص از صفات خدا را منعکس می‌سازد. تنها نامی که اشاره به تمام صفات و کمالات الهی می‌کند یا به تعبیر دیگر، جامع صفات جلال و جمال است، همان «الله» است.

۲. رحمت عام و خاص خدا

مشهور در میان گروهی از مفسران، این است که صفت «رحمان»، اشاره به رحمت عام خدا است که شامل دوست و دشمن،

مؤمن و کافر و نیکوکار و بدکار است؛ زیرا می‌دانیم «باران رحمت بی حسابش، همه را رسیده، و خوان نعمت بی دریغش، همه جا کشیده.» همه بندگان از مواهب گوناگون حیات بهره‌مندند و روزی خویش را از سفره گسترده نعمتهای بی‌پایانش برمی‌گیرند. این، همان رحمت عام او است که پهنه هستی را در برگرفته و همگان در دریای آن غوطه‌ورند.

«رحیم» اشاره به رحمت خاص پروردگار است که ویژه بندگان مطیع، صالح و فرمانبردار است؛ زیرا آنها به حکم ایمان و عمل صالح، شایستگی این را یافته‌اند که از رحمت، بخشش و احسان خاصی بهره‌مند شوند که آلودگان و بدکاران از آن سهمی ندارند.^۱

به نام آنکه الله است نامش

بود از هر سخن برتر کلامش

۱. برگرفته از: تفسیر نمونه، ناصر مکارم شیرازی،

دارالکتب الإسلامیه، تهران، اول، ۱۳۷۴ ش، ج ۱،

ص ۲۰ - ۲۳.

به نام آنکه رحمان و رحیم است

به نام آنکه خَلَّاقِ کریم است

۳. تأثیر فکری و اخلاقی «بسم الله»

قرآن، یکتا کتاب توحید و برای تکامل فکری بشر است. سوره‌های این هدیه الهی با جمله «بسم الله» آغاز می‌شود تا انسان را متوجه سازد که همه تعالیم و دستورهای پروردگار، از مبدأ حق و از مظهر رحمت است (جز سوره توبه که آیاتش نماینده قهر با مردم لجوج و اعلام قطع رابطه رحمت با آنها است). دستور گفتن این کلمه برای آن است که روی فکر و دل را از غیر خدا برگرداند تا انسان، همه جهان و هر عملی را از نظر توحید بنگرد و به سوی وحدت و ارتباط بگراید، و نامهای بتها و قدرتمندان را در آغاز کارهای مهم، از خاطر بزدايد تا از پراکندگی برهد و نگرانی به خود راه ندهد.

اهمیت فوق‌العاده آغاز با «بسم الله»

در روایات اسلامی به قدری به این آیه از قرآن مجید اهمیت داده شده است که آن را هم‌ردیف «اسم

اعظم الهی» معرفی کرده‌اند. امام علی بن موسی الرضا علیه السلام می‌فرماید: «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ أَقْرَبُ إِلَيَّ اسْمِ اللَّهِ الْأَعْظَمِ مِنْ نَاطِرِ الْعَيْنِ إِلَيَّ بَيَاضِهَا!» بسم الله الرحمن الرحيم، به اسم اعظم خدا نزدیک‌تر از سیاهی چشم است، به سفیدی آن.»

آنچه از میان روایات امامان معصوم علیهم السلام درباره اهمیت «بسم الله الرحمن الرحيم» به دست می‌آید عبارت است از:

۱. امامان معصوم علیهم السلام هیچ کاری را بدون گفتن این جمله آغاز نمی‌کردند.

۲. سفارش می‌کردند غذا را با این جمله آغاز و اگر چند غذا تناول می‌کنید برای هر کدام جداگانه «بسم الله» بگویید و چنانچه فراموش کردید، جمله «بِسْمِ اللَّهِ عَلَى أَوْلَاهِ وَ آخِرِهِ» را بر زبان جاری کنید. این مطلب، به

۱. بحارالانوار، علامه مجلسی، مؤسسة الوفاء.

چیز، دین من و دین پدران من است؛ جز در تحریم مستکنده و در کندن کفش، [برای مسح] هنگام وضو و در بلند گفتن "بسم الله الرحمن الرحيم".

۴. امام زین العابدین علیه السلام در فضیلت «بسم الله الرحمن الرحيم» می فرماید: «أَنَّ اللَّهَ قَدْ فَضَّلَ مُحَمَّدًا بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ عَلَيَّ جَمِيعِ النَّبِيِّينَ مَا أَعْطَاهَا أَحَدًا قَبْلَهُ إِلَّا مَا أَعْطَى سُلَيْمَانَ بْنَ دَاوُدَ مِنْ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَرَأَاهَا أَشْرَفَ مِنْ جَمِيعِ مَمَالِكِهِ كُلِّهَا الَّتِي أُعْطِيَهَا فَقَالَ يَا رَبِّ مَا أَشْرَفَهَا مِنْ كَلِمَاتٍ إِنَّهَا لَأَتْرُ مِنْ جَمِيعِ مَمَالِكِي الَّتِي وَهَبْتَهَا لِي قَالَ اللَّهُ تَعَالَى يَا سُلَيْمَانُ وَكَيْفَ لَأ تَكُونَ كَذَلِكَ وَمَا مِنْ عَبْدٍ وَلَا أُمَّةٍ سَمَّانِي بِهَا إِلَّا أَوْجِبْتُ لَهُ مِنْ الثَّوَابِ أَلْفَ ضِعْفٍ مَا أَوْجِبْتُ لِمَنْ تَصَدَّقَ بِأَلْفِ ضِعْفٍ مَمَالِكِكَ يَا سُلَيْمَانُ هَذِهِ سُبُعُ مَا أَهْبَهُ لِمُحَمَّدٍ سَيِّدِ النَّبِيِّينَ تَمَامَ فَاتِحَةِ الْكِتَابِ إِلَيَّ آخِرِهَا؛^۳ خداوند با سوره

اهمیت فوق العاده شروع غذا با نام خداوند اشاره می کند.^۱

۳. بلند گفتن و آشکار کردن «بسم الله الرحمن الرحيم»، بسیار سفارش شده است. امام صادق علیه السلام می فرماید: «حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عليه السلام أَنَّهُ قَالَ التَّقِيَّةُ دِينِي وَدِينُ آبَائِي فِي كُلِّ شَيْءٍ إِلَّا فِي تَحْرِيمِ الْمُسْكِرِ وَخَلْعِ النُّخَيْنِ عِنْدَ الْوُضُوءِ وَ الْجَهْرِ بِبِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ؛^۲ پدرم از پدرانش روایت کرده است که علی بن ابی طالب علیه السلام فرمود: تقیه در هر

۱. «قُلْتُ يَا أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام كَيْفَ أَسْمَى عَلَيَّ الطَّعَامَ قَالَ فَقَالَ إِذَا اخْتَلَفَتِ الْآيَةُ فَسَمِّ عَلَيَّ كُلَّ إِنَاءٍ قُلْتُ فَإِنْ نَسِيتُ أَنْ أَسْمَى قَالَ تَقُولُ بِسْمِ اللَّهِ عَلَيَّ أَوْلَاهُ وَ آخِرُهُ؛ به حضرت صادق علیه السلام گفتم؛ چگونه نام خداوند را بر طعام بگویم؟ فرمود: وقتی چند ظرف غذای مختلف هست برای [خوردن از] هر کدام «بسم الله» بگو. پرسیدم: اگر فراموش کنم؟ فرمود: می گویی: «بسم الله على اوله و آخره.» الكافي، ج ۶، ص ۲۹۵.

۲. مستدرک الوسائل، محدث نوری، مؤسسه آل

البيت عليه السلام قم، ۱۴۰۸ق، ج ۱۷، ص ۶۸.

۳. بحارالانوار، ج ۲۴، ص ۳۸۲.

۵. در اهمیت این جمله، همین بس که اگر حیوان حلال گوشتی بدون «بسم الله» ذبح شود، خوردن گوشت آن، حرام است. این حکم شرعی اسلام، حکایت از تأثیر فراوان «بسم الله» در امور دنیوی نیز دارد.

آثار گفتن «بسم الله»

۱. در وضو

در تفسیر امام حسن عسکری علیه السلام در ثواب شروع وضو با بسمله آمده است: «وَإِنْ قَالَ فِي أَوَّلِ وُضُوئِهِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ طَهَّرَتْ أَعْضَاؤُهُ كُلَّهَا مِنَ الذُّنُوبِ»^۱ و اگر گفت بسم الله در آغاز وضویش، باعث پاک شدن همه اعضا از گناهان می شود.

رسول خدا صلی الله علیه و آله به فردی که درباره ثواب وضو سؤال داشت، فرمود: «فَاعْلَمْ أَنَّكَ إِذَا ضَرَبْتَ يَدَكَ فِي الْمَاءِ وَ قُلْتَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ تَنَاءَتْ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتِي أَكْتَسَبْتَهَا يَدَاكَ فَإِذَا غَسَلْتَ وَجْهَكَ تَنَاءَتْ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتِي أَكْتَسَبْتَهَا

فاتحة الكتاب، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله را بر تمام پیامبران برتری بخشید؛ به گونه ای که به احدی قبل از ایشان، این سوره را عطا نکرده بود؛ مگر آنچه که به سلیمان بن داود عطا کرد که همان بسم الله الرحمن الرحيم است. وی این جمله را بالاتر از تمام سرزمینهایی که به او ارزانی شده بود، می دانست پس گفت: پروردگارا! چه کلمات عالی و شریفی است. این جمله از تمام سرزمینهایی که به من بخشیدی گرامی تر است. خداوند متعال فرمود: ای سلیمان! چگونه چنین نباشد در حالی که هیچ مرد و زنی نیست که مرا با این جمله بخواند مگر آنکه هزار برابر ثوابی برای او مقرر می کنم که برای کسی که هزار برابر سرزمینهای تو را صدقه می دهد، مقرر می نمایم. ای سلیمان! این جمله یک هفتم آن چیزی است که به محمد صلی الله علیه و آله سید پیامبران بخشیدم که همانا تمام فاتحة الكتاب است.»

۱. تفسیر امام حسن عسکری علیه السلام، ص ۵۲۱.

عَيْنَاكَ بِنَظَرِهِمَا وَفُوكَ بِلَفْظِهِ فَإِذَا
 غَسَلْتَ ذِرَاعَيْكَ تَنَافَرَتِ الذُّنُوبُ عَنْ
 يَمِينِكَ وَشِمَالِكَ فَإِذَا مَسَحْتَ رَأْسَكَ وَ
 قَدَمَيْكَ تَنَافَرَتِ الذُّنُوبُ الَّتِي مَشَيْتَ
 إِلَيْهَا عَلَى قَدَمَيْكَ فَهَذَا لَكَ فِي
 وُضُوءِكَ؛^۱ بدان! چون دستت در آب
 بری و "بسم الله الرحمن الرحيم"
 بگویی، گناهیانی که دستهایت انجام
 داده فرو می‌ریزد و چون چهره
 خویش را بشویی، گناهیانی که
 چشمهایت با نگاه کردنشان انجام
 داده‌اند از بین می‌رود، همچنین
 گناهان دهانت که تلفظ کرده زدوده
 می‌شود و وقتی دو دست خود را از
 آرنج بشویی، گناهان، از دست راست
 و چپت فرو می‌ریزد و چون بر سر و
 پشت پاهای خود مسح کنی،
 گناهیانی از بین می‌رود که قدمایت به
 سوی آنها گام برداشته‌اند. پس این،
 پاداش وضوی تو است.»

حضرت علی علیه السلام می‌فرماید: «أَنَّ
 مَنْ تَوَضَّأَ فَذَكَرَ اسْمَ اللَّهِ طَهَّرَ جَمِيعَ
 جَسَدِهِ وَكَانَ الْوُضُوءُ إِلَى الْوُضُوءِ كَفَّارَةً
 لِمَا بَيْنَهُمَا مِنَ الذُّنُوبِ وَمَنْ لَمْ يُسَمِّ لَمْ
 يَطْهَرْ مِنْ جَسَدِهِ إِلَّا مَا أَصَابَهُ الْمَاءُ؛^۲ هر
 کس وضو بگیرد و نام خدا را ذکر
 کند (بسم الله الرحمن الرحيم بگوید)
 تمام بدنش پاک می‌شود و این وضو
 تا وضوی بعدی، خود کفاره گناهان
 میان دو وضو است و هر کس بسم
 الله نگوید، فقط اندامهایی که آب به
 آنها رسید پاک می‌شود.»

۲. تعلیم به کودکان

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «أَنَّهُ إِذَا قَالَ
 الْمُعَلِّمُ لِلصَّبِيِّ قُلْ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ
 الرَّحِيمِ فَقَالَ الصَّبِيُّ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ
 الرَّحِيمِ كَتَبَ اللَّهُ بَرَاءَةً لِلصَّبِيِّ وَبَرَاءَةً
 لِأَبِيهِ وَبَرَاءَةً لِلْمُعَلِّمِ؛^۳
 هر گاه معلم به کودک بگوید: بگو:
 «بسم الله الرحمن الرحيم»، پس کودک

۲. من لا يحضره الفقيه، شیخ صدوق، انتشارات

جامعه مدرسین، قم، ۱۴۱۳ ق، ج ۱، ص ۵۰.

۳. مستدرک الوسائل، ج ۴، ص ۳۸۶ و ۳۸۷.

۱. وسائل الشیعه، شیخ حرّ عاملی، مؤسسه آل

البيت علیهم السلام، قم، ۱۴۰۹ ق، ج ۱، ص ۳۹۳.

بگوید: «بسم الله الرحمن الرحيم»، خداوند برای این کودک و پدر و مادر او و این معلم، برائت [از آتش] خواهد نوشت.»

۳. هنگام افطار

امام کاظم علیه السلام از پدرانش نقل می‌فرماید: «أَنَّ لِكُلِّ صَائِمٍ عِنْدَ فُطُورِهِ دَعْوَةَ مُسْتَجَابَةً فَإِذَا كَانَ أَوَّلَ لُقْمَةٍ فَقُلْ بِسْمِ اللَّهِ [اللهم] يَا وَاسِعَ الْمَغْفِرَةِ اغْفِرْ لِي قَالَ وَفِي رِوَايَةٍ أُخْرَى بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ يَا وَاسِعَ الْمَغْفِرَةِ اغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ مَنْ قَالَهَا عِنْدَ إِفْطَارِهِ غُفِرَ لَهُ؛ هَمَانَا برای هر شخص روزه‌دار، هنگام افطارش، دعای مستجابی است. پس هنگام لقمه نخست، بگو: «بسم الله يا واسع المغفرة اغفرلي» و در روایت دیگر است (که بگو:): «بسم الله الرحمن الرحيم يا واسع المغفرة اغفرلي». پس کسی که هنگام افطارش، این کلمات را بگوید، آمرزیده خواهد شد.»

۴. هنگام دعا

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «لَا يُرَدُّ دُعَاءٌ أَوَّلُهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ؛^۲ دعای آغاز شده با بسم الله الرحمن الرحيم رد نمی‌شود.»

۵. هنگام گرفتاری

امام صادق علیه السلام درباره تأثیر «بسم الله» می‌فرماید: «أَلَا أَعْلَمُكَ كَلِمَاتٍ إِذَا وَقَعْتَ فِي وَرَظَةٍ أَوْ بَلِيَّةٍ فَقُلْ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ فَإِنَّ اللَّهَ يَصْرِفُ بِهَا عَنْكَ مَا يَشَاءُ مِنْ أَنْوَاعِ الْبَلَاءِ؛^۳ آیا برای زمان نابودی و هلاکت، کلماتی به تو بیاموزم؟ پس بگو: «بسم الله الرحمن الرحيم لا حول ولا قوة الا بالله العظيم»، که خداوند به سبب آن، هر نوع بلایی را که بخواهد از تو دفع می‌کند.»

۲. مجموعه ورام، ورام بن ابی فراس، انتشارات

مکتبه الفقیه، قم، ج ۱، ص ۳۲.

۳. عده الداعی، ابن فهد حلی، دارالکتاب اسلامی،

قم، اول، ۱۴۰۷ق، ص ۲۸۰.

۱. وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص ۱۴۹.

پایداری و بقای عمل،
 بسته به ارتباطی است که
 با خدا دارد؛ از اینرو
 خداوند بزرگ در نخستین
 آیات قرآن بر پیامبر
 رحمت، دستور می دهد که
 تبلیغ اسلام را با نام خدا
 شروع کند

۶. اثر «بسم الله» در دفع بلا

امام کاظم علیه السلام به مفضل بن عمر فرمود: «يَا مُفَضَّلُ اخْتَجِبْ مِنَ النَّاسِ كُلِّهِمْ بِبِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَبِقُلِّ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ إِقْرَأْهَا عَنْ يَمِينِكَ وَشِمَالِكَ وَمِنْ بَيْنِ يَدَيْكَ وَمِنْ خَلْفِكَ وَمِنْ تَحْتِكَ وَمِنْ فَوْقِكَ وَإِذَا دَخَلْتَ عَلَى سُلْطَانٍ جَائِرٍ حِينَ تَنْظُرُ إِلَيْهِ فَاقْرَأْهَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَأَعْقِدْ بِيَدِكَ الْبِسْمِي ثُمَّ لَا تُفَارِقْهَا حَتَّى تَخْرُجَ مِنْ عِنْدِهِ» ای مفضل! با «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» و با قُلِّ هُوَ اللَّهُ

أَحَدٌ، خود را از تمام مردم ببوشان. آن را سمت راست و چپ و مقابل و پشت سر و پایین و بالای خودت بخوان و هر گاه بر حاکم ظالمی وارد شدی و نگاهت به او که افتاد، آن را سه مرتبه بخوان و دست چپ خود را گره بزنی، سپس آن را باز نکن تا از نزدش خارج شوی.»

۷. هنگام خروج از منزل

امام باقر علیه السلام می فرماید: «مَنْ خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ فَقَالَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ قَالَ لَهُ الْمَلِكُانِ هُدَيْتَ وَإِذَا قَالَ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ قَالَ لَهُ وَقَبِيتَ وَإِذَا قَالَ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ قَالَ لَهُ كُنَيْتَ فَيَقُولُ الشَّيْطَانُ كَيْفَ أَصْنَعُ بِمَنْ هُدَيْتَ وَوَقَيْتَ وَكَفَيْتَ؟ هَر كَس كَه مِنْ خَانَهْ أَشْ خَارِجْ شَوْد وَ «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» بگویند، دو فرشته به او می گویند: هدایت شدی و هر گاه بگویند: «لا حول و لا قوة الا بالله العلي العظيم»، به او می گویند: نگاه داشته

۲. اعلام الدین، حسن بن ابی الحسن دلمسی.

مؤسسه آل البيت علیهم السلام، قم، ۱۴۰۸ ق، ص ۳۹۴.

۱. همان، ص ۲۹۳.

شدی و هرگاه بگوید: «تو کلت علی الله»، به او می‌گویند: کفایت شدی. [در اینجا] شیطان می‌گوید: چه کار کنم با کسی که هدایت شده، نگاه داشته شده و کفایت شده است.»

۸. در مسائل زناشویی

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «إِذَا أَتَى أَحَدُكُمْ أَهْلُهُ فَلْيَذْكُرِ اللَّهَ فَإِنَّ مَنْ لَمْ يَذْكُرِ اللَّهَ عِنْدَ الْجَمَاعِ وَكَانَ مِنْهُ وَلَدٌ كَانَ ذَلِكَ شِرْكِي شَيْطَانٍ وَ يُعْرِفُ ذَلِكَ بِحُبِّنَا وَ بُغْضِنَا؛ هر یک از شما چون آهنگ کام بردن از همسر کند، خداوند را یاد کند (بسم الله الرحمن الرحيم بگوید)؛ زیرا هر کس هنگام نزدیکی، نام خدا را نبرد و فرزندش به وجود آورد شیطان در آن دخالت کرده باشد و این مطلب، با دوستی و دشمنی با ما مشخص می‌شود.»

۹. در شروع غذا

ابی سیار می‌گوید: به امام صادق علیه السلام گفتیم: «إِنِّي أَتَخِمُ قَالَ سَمَّ قُلْتُ قَدْ سَمَّيْتُ قَالَ فَلَعَلَّكَ تَأْكُلُ الْوَانَ

الطَّعَامِ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَتُسَمِّي عَلَيَّ كُلَّ لَوْحٍ قُلْتُ لَأَقَالَ فَمِنْ هَاهُنَا تَتَخِمُ؟^۲ من [هنگام خوردن غذا ناراحت می‌شوم و] تَخِمه می‌کنم. فرمود: [غذای خود را] با نام خدا آغاز کن، گفتیم: چنین می‌کنم. فرمود: شاید غذاهای رنگارنگ می‌خوری؟ گفتیم: بله. فرمود: بر هر رنگی نام خدا می‌بری؟ گفتیم: نه. فرمود: پس بدین سبب ناراحت می‌شوی [و تَخِمه می‌کنی].»

آنچه گذشت، خلاصه‌ای از صدها روایت درباره فضیلت و آثار «بسم الله الرحمن الرحيم» بود؛ ولی متأسفانه، نوشتن این جمله در ابتدای نوشته‌ها کم‌رنگ شده است و احترام بایسته و شایسته به این کلام گزاردن نمی‌شود؛ در حالی که در میان هزاران حدیث از ائمه اطهار علیهم السلام یک نوشته با کلمه بسمه تعالی و مشابه آن مشاهده نشده است.

۱. من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۴۰۴.

۲. وسائل الشیعه، ج ۲۴، ص ۲۶۲.